

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{6}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 15. V Ljubljani, 15. avgusta 1915. Letnik XXXII.

Obseg: Soseđa Razumnika konjereja. — Cesarska naredba, ki se tiče preskrbe z žitom in z moko. — Štatur vojnega zavoda za promet z žitom. — Ne pretiravajte cen! — Nabirajte perutninsko pičo za bodočo zimo. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — **Inserati.**

Soseđa Razumnika konjereja.

20. Slaba kopita.

Nekega dne je šel Razumnik mimo Jazbarjevega doma, ki je bil nekoliko vun iz vasi. Ob ograji je srečal gospodarja in ga vprašal: »Kako pa kaj s tvojimi žrebeti? Ali si letos zadovoljen z njimi, saj imaš menda dvoje, ker se mi prav dozdeva, da sem ju že nekoč videl na tekališču.«

»Raseta pač dovolj lepo in sem z njiju vnanjostjo precej zadovoljen,« je odgovoril ta. »Mlada je sicer leporasla le to mi ni všeč, ker ji leva prednja noga v biclju nekoliko naprej uhaja. Žrebčku Krimu se pa zadnji nogi v bicljih strašno grdo nazaj vpogibljuje. Če se ne bo kaj na bolje obrnilo, tedaj bosta živali pač postali taki, da jih nikdo ne bo hotel kupiti, četudi jih ponudim za nizko ceno.«

»Jazbar, morda bi se pa vendar dalo še kaj pomagati,« ga je opogumil Razumnik.

Jazbar je odvrnil: »Iz srca bi bil za vsak dober nasvet hvaležen. Prosim te, stopi z menoj v hlev, ako imaš le nekoliko časa. Posebno rad bi, da bi mi pogledal mojega žrebčka. Prosim te, stori mi to ljubav, saj boš hitro gotov.«

»Ravno danes se mi nikamor prav posebno ne mudi in kakih posebnih opravkov tudi nimam in lahko utrpim četrt ure, saj dlje moje pregledovanje menda itak ne bo trajalo.«

Med takimi pogovori sta dospela pred hlev. Jazbar je ukazal hlapcu pripeljati malega žrebčka na dvorišče.

Razumnik je pazljivo ogledoval posebno žrebetovi zadnji nogi (glej prvo podobo v 15. poglavju »Hlev in tekališče za žrebeta«). Po daljšem molku je izpregovoril takole: »Tvoj Krim ne bo dobil šele v biclju nazaj pošibljenih nog, ker so iste že sedaj nazaj pošibljene in desna pa še prav posebno. Pa tudi kopito je nepravilno.«

Nato je nekaj časa opazoval tudi obe prednji nogi.

»Tu so pa kopita postrani zrasla in tako postavlja nogi, da obrača prstni del kopit navznotraj. (Glej podobo 37.) Zares prav po gosposko se drži in vendar ga ne bi maral, če mi ga pri priči podariš. Truplo je sicer lepo in je zelo škoda, da stoji žival na takih nogah.«

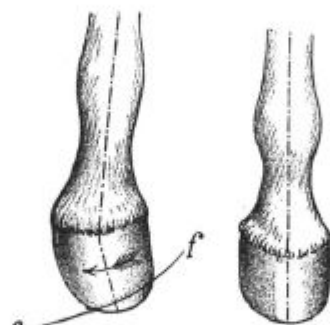
Potrt je vprašal Jazbar: »Ali se pa tu ne da nič več pomagati? Doslej se za žrebeta vsled preoblega drugega dela nisem mogel skoraj popolnoma nič brigati, sedaj bom pa imel že več časa in bi lahko bolj zanje poskrbel.«

»Poskusimo,« je rekel Razumnik. »Najprej pa pokličij kovača, da pride semkaj in naj prinese s seboj strugalo ali rašpo. Predvsem si pa morava ogledati ono žrebe, ki ima v biclju vodoravno nazaj pošibljene noge. Obenem bi tudi

zelo rad videl kje imaš tekališče za žrebeta in kakšno je to tekališče.«

»Tekališče seveda res ni nikaka posebnost pri meni,« je odgovoril Jazbar. »Bolj majhno je, neravno in gotovo preveč moko in umazano. Dobro popraviti ga skoraj ne morem, da bi pa zagrabil vrt, na katerem rase tako lepa in sočna trava, se mi pa tudi zdi škoda.«

Par korakov in bila sta na tekališču.

Podoba 37.

„Kaj, takole močvirje imenuješ ti tekališče za svoja žrebeta?“ ga je zbadljivo vprašal Razumnik. „Zares škoda za skokovino, ki jo plačaš kadar vodiš kobile k žrebcu, kajti če boš tako redil svoje živali in tako slabo skrbel zanje, tedaj ne bo nikdar s tvojo konjerejo nič prida, sicer je pa nemara sploh najbolje, da s to popolnoma nehaš, kajti zdi se mi, da niti najnavadnejših in najpotrebnejših stvari ne veš, ki se tičejo umne konjereje, če pa nisi dovolj podučen, tedaj imaš s svojo konjerejo lahko več škode nego koristi.“

„Kako vendar?“ se je začudil Jazbar, ki je bil obenem tudi ne malo užaljen vsled Razumnikovih besedi. „Tekališče vendar ni tako slabo, kot ga ti slikaš, kajti živali imajo tu pač popolnoma dovolj svežega in zdravega zraka in prepriha tu tudi ni.“

„Pri vsem tem pa živali gazijo po blatu in se do kolen vdirajo v to močvirje,“ ga je prekinil Razumnik. „Tvoje tekališče je kot nalašč silno pripravno za pokvarjenje žrebet, posebno noge se morajo pokvariti vsaki živali, ki mora broditi po tem močvirju. Če naj se noge tvojemu Krimu popravijo, tedaj skrbi predvsem, da se bo mogel dovolj gibati na takem tekališču, ki ni mokro, ampak suho, kjer je svet raven in zemlja ne premeška, da bi se udirala pod njim. Pretrda tla so seveda tudi za živalco neprikladna.“

Medtem je prišel kovač.

(Dalje sledi.)

Ces. naredba z dne 21. junija 1915, d. z. št. 167., ki se tiče preskrbe z žitom in z moko.

Zasega. § 1. Tuzemsko žito letošnjega pridelka, in sicer pšenica, rž, soržica, ječmen, ajda, oves in kruzica vseh vrst zaseže država takoj ko je požeto. Prav tako zaseže s tem dnevom država vse zaloge starega žita naštetih vrst in mlinske izdelke iz njega, če niso te zaloge v posesti vojaške uprave ali vojnega žitnoprometnega zavoda. — Posestniki zaseženih reči so dolžni skrbeti za njih ohranitev.

Zasega sočivja. Grab, leča in fižol letošnjega pridelka zapadejo vsled naknadne min. odredbe z dne 23. junija 1915, drž. zak. št. 206., takoj v trenutku ločitve od zemlje, stare zaloge teh sadežev pa s 1. avgustom potom zasege državi v last. Dokler ne pride kaka nova odredba glede porabe, smejo posestniki sadežev v strošju te v poljubni množini rabiti za prehrano svojcev in za seme. Trgovci, ki imajo še stare zaloge, smejo vkljub zaseženju tako blago do nadaljnjih odredb prodajati. Preko tega je pa vsak promet in podelovanje prepovedano in se smejo ti pridelki prodajati samo vojnemu zavodu za žitni promet.

§ 2. Zasega ima za posledico, da zaseženih predmetov ne sme nikdo podelavati, rabiti, krmiti ter niti prostovoljno niti prisilnim potom prodajati, v kolikor ni drugače odrejeno v tej cesarski naredbi ali pa v posebnih predpisih. Pravni posli, ki so v nasprotju s temi določbami, so neveljavni.

§ 3. Neglede na zasego smejo rabiti 1. lastniki kmetijskih obratov a) zasežene predmete, pripuščene v ureditvi porabe za prehrano pripadnikov svojega gospodarstva z onimi delavci in uslužbenci vred, ki dobivajo prosto hrano, mlinske izdelke ali krušno žito kot plačo; b) porabiti za setev potrebno mero žita, ktere največjo velikost določi gosposka in c) krmiti oves in zadnje žito, ki ni za mletev, to pa v množinah, ktere se določijo v posebnih odredbah; 2. mlini smejo mleti žito, ktero jim pripuste v ta namen kmetovalci za svojo porabo.

§ 4. Splošna določila o porabi zaseženih predmetov izda minister za notranje zadeve. — V vršitev toza-

devnih poslov se poslužuje vojnega zavoda za promet z žitom, ktereга pravila naj se prilagode novim nalogam. — Uporabo žita in mlinskih izdelkov za krmljenje uredi kmetijski minister sporazumno z ostalimi udeleženi ministri.

§ 5. Zasežene predmete prevzema vojni žitnoprometni zavod, ki se poslužuje v vršitev svojih novih nalog podružnic; te se ustanove po kraljestvih in kronovinah. — Vojni zavod za promet z žitom mora kupiti žito, ktero mu ponudijo posestniki na prodaj. — Posestnik zaseženih predmetov je dolžan prodati te predmete vojnemu zavodu za promet z žitom ali njega pooblaščenecem, kolikor jih nima pravice porabiti bodisi po tej cesarski naredbi ali pa po predpisih, izdanih na podlagi te naredbe. — Cena se plačuje pri prevzetju blaga v gotovini. Če se blago ne prevzame takoj pri sklepu kupčije, tedaj je po storjeni kupčiji treba takoj plačati 50% kupne cene, ostalo pa pozneje v razmerju z množino prevzetega blaga.

§ 6. Prevzemne cene določa minister za notranje zadeve sporazumno z ministri za poljedelstvo, za trgovino in za finance.

§ 7. Učinki zasege prenehajo: 1. če se blago na dopusten način porabi ali prodaja; 2. če se siloma odvzame ali pa 3. če zapade.

Popisovanje zalog. § 8. Minister notranjih zadev mora kadarkoli odrediti, da se popišejo zaloge žita in mlinskih izdelkov po vseh ali pa po posameznih v državnem zboru zastopanih kraljestvih in deželah. — Kdor ima spravljeno žito ali mlinske izdelke, je dolžan naznaniti zaloge oblasti, v ktere okrožju se nahajajo, in sicer tisti dan, ki je za to določen in v določenem roku. — Zaloge, ki se nahajajo določeni dan na potu, mora naznaniti prejemnik tekom treh dni po prejetju. — Zalog v posesti vojaške uprave ni treba naznaniti.

§ 9. Popis zalog se vrši po občinah z uradnimi naznanilnimi polami; te mora izpolniti tisti, ki je dolžan zalogo naznaniti, in sicer bodisi sam ali pa namesto njega od oblasti postavljen zaupnik. Oblast določi, vpošteva je krajevne razmere, na kak način se bo vršilo popisovanje po posameznih občinah ali po njih delih. — Izpolnjene naznanilne pole se morajo predložiti oblasti ali pa organu, kteremu je prevzemanje teh pol poverjeno.

§ 10. Oblast se mora primernim potom prepričati, če so naznanilni listi pravilno izpolnjeni in če so podatki v njih pravi. Če se pojavijo pomisleki o pravilnosti ali o popolnosti podatkov v naznanilnih listih kake občine, in če teh pomislekov ni mogoče drugače zanesljivo izpodbiti, more gosposka, kadarkoli hoče, odrediti v takih občinah nov popis. O zalogah napravi gosposka pregled za vsako občino, iz občinskih pregledov pa sestavi okrajni pregled. Izdelovanje občinskega pregleda more prepustiti tudi občini.

§ 11. Vsakdo je dolžan na poziv gosposke prevzeti posel zaupnika in sodelovati pri popisovanju zalog ter pri preizkušanju in podelovanju popisov. Osebe, ki so v javnih službah, potrebujejo za to dovoljenja oblasti, pri kateri službujejo. — Zaupniki morajo, ne oziraje se na osebo, delati po svoji najboljši vesti in vednosti, ne smejo izdajati zasebnih razmer in kupčijskih skrivnosti posestnikov zalog in morajo, ako niso javni uradniki, obljubiti, da bodo te svoje dolžnosti vestno izpolnjevali. Posel zaupnika je časten posel. — Le iz važnih vzrokov more biti kdo oproščen posla zaupnika.

§ 12. Oblast ima pravico pregledovati po svojih pooblaščenih skladišča, obratne in druge prostore ter gospodarske in kupčijske zapiske. — Pooblaščenecem

gosposke mora vsakdo in vselej dovoliti vstop v take prostore ter jim vse potrebno povedati. Proizvajalci, trgovci, skladišča ter prometna podjetja imajo pa še posebej dolžnost v svrhu preskušanja napravljeneh naznanil podati gosposki na zahtevo vsa potrebna pojasnila in izkazila o zalogah in dobavah.

§ 13. Zaloge, ki bi se morale naznaniti, pri katerih se pa to ni storilo, mora gosposka proglasiti zapadlim v korist države. Le v posebnih ozirov vrednih slučajih more minister za notranje zadeve to spregledati. — Zapadle zaloge mora država porabiti v preskrbo prebivalstva.

§ 14. Da se omogoči nepretrgan pregled žitnih zalog, more deželna politična oblast siliti lastnike kmetijskih podjetij, da naznanijo množino požetega polja in da vodijo zapisnike o žetvi in mlačvi.

Ureditev porabe. § 15. Minister za notranje zadeve določa, po katerih načelih se morajo porabiti razpoložljive zaloge. On določa sporazumno s poljedelskim, trgovskim in finančnim ministrom na podlagi trgovskega računa stroškov, ki se morajo kriti, tudi prodajne cene za vojni žitnoprometni zavod.

§ 16. Vse, kar je potrebno za uredbo porabe v deželi sami, odredi deželna politična gosposka. Pri teh opravilih se more posluževati deželna oblast sveta, katerega sestavi sama.

§ 17. V svrhu ureditve porabe v posameznih občinah kakega okraja potrebne podrobnejše odredbe more prepustiti deželna politična oblast okrajni oblasti, za občinski okoliš pa občini. Te posle opravlja občina v prenešenem delokrogu.

§ 18. Pri opravljanju teh poslov se more oblast posluževati stalnega sveta ali pa izvedencev. — Če je ureditev porabe prepuščena občini, more občina posle, združene z njo, vršiti po posebnem odseku za priskrbovanje živil (aprovizacijski odsek). — Za člane sveta ali aprovizacijskega odseka ter za izvedence veljajo določbe § 11. — Če občina ne more vršiti svoje naloge pri ureditvi porabe, ji more oblast kadarkoli odvzeti te posle.

§ 19. Deželna politična oblast in ž nje pooblastilom tudi gosposka ali občina, k čemu je bila izročena ureditev porabe, naj določi cene za rodaj na drobno; more pa nadalje tudi 1. urejevati prodajo kruha in mlinskih izdelkov v določenih množinah in na določenih mestih, ob gotovih urah, proti kaznici ali pa drugače; 2. odrediti izdelavo enotnega kruha in 3. peko in prodajo kruha in peciva v okviru obstoječih splošnih določb.

Mlačev, spravlanje in mletev. § 20. Posesnik žita mora žito omlatiti in koruzo zrobkati. Oblast more za to delo določiti rok, in po preteku tega roka, če ni bilo uspeha, na stroške in na nevarnost lastnika dati žito omlatiti in za to uporabljati prostore in sredstva njegovega gospodarstva. — Slama je po mlačvi prosta.

§ 21. Na poziv oblasti morajo mlinci žito hraniti in mleti. Odškodnino za spravlanje in za mletje more določiti gosposka.

§ 22. Tisti, ki kupujejo zaseženo blago na podlagi pooblastila vojnega žitnoprometnega zavoda, smejo s kupljenim blagom razpolagati samo v tistih mejah, katere jim je določil vojni žitnoprometni zavod. — Prav tako so mlinci, ki prevzamejo žito od vojnega žitnoprometnega zavoda ali od njegovih pooblaščenecv, zavezani s tem žitom in z mlinskimi izdelki, napravljenimi z njega, ako se jim kaj posebnega ne ukaže, le v toliko razpolagati, v kolikor jim to vele navodila vojnega

žitnoprometnega zavoda. — Mlinci, ki meljejo kmetijskim posestnikom za njih lastno preskrbo, morajo od 1. julija 1915 naprej voditi zapisnik, iz katerega je razvidno ime in bivališče lastnika meljave, nje vrsta in množina, dalje iz nje dobljeni mlinski izdelki in dan njih izročitve. Tudi sicer morejo oblasti prisiliti mlince k temu, da vodijo zapisnike v svrhu pregleda mletve in oddaje mlinskih izdelkov. — Deželna politična oblast more predpisati vzorec teh zapisnikov.

§ 23. Oblast more porabljati skladišča za spravlanje žita in mlinskih izdelkov in pa sušilnice za pripravlanje žita, in sicer proti odškodnini, katero določi sama. Lastniki mlinov, skladišč in sušilnic so dolžni pooblaščenecv gosposke vsak čas dovoliti vstop v svoje obratne prostore v svrhu pregledovanja in jim podati potrebna pojasnila.

Prisilne odredbe. § 24. Če se lastnik brani prodati zasežene zaloge svojega žita in mlinskih izdelkov vojnemu žitnoprometnemu zavodu ali pa če sta oseba ali bivališče gospodarja kake zaloge neznan, tedaj naj gosposka razsodi, da je dolžan zalogo oddati, in če je potrebno, naj jih prevzame gosposka prisilnim potom. Razsodba velja za vsakogar, kdor ima kake pravice do zalog.

§ 25. Če pride do prisilnega prevzetja zalog, tedaj se odtegne od prevzemne cene 10%. — Če lastnik ali njega bivališče nista znana, ali pa če je treba s ceno zadovoljiti pravice tretjih oseb, tedaj naj se cena založi pri sodišču.

Splošne določbe. § 26. Posesnik zaloge žita in mlinskih izdelkov mora zalogo tudi po prodaji toliko časa brezplačno hraniti in za nje ohranitev skrbeti, dokler ni prevzeta.

§ 27. Pošiljatve žita in mlinskih izdelkov smejo prevažati železnice in parobrodna podjetja le, če je voznemu listu priloženo prevozno dovoljenje. Prevozno dovoljenje sme dati le oblast. Vzorec dovoljenja določi minister za notranje zadeve.

§ 28. Občine so dolžne sodelovati pri izpeljavi te cesarske naredbe.

§ 29. Pod „oblastjo“ brez natančnejšega poimenovanja je v tej ces. naredbi razumeti deželnoknežja politična okrajna gosposka, v občinah z lastnim štatutom občinska oblast, ako deželna politična gosposka oblasti pripadajočih opravil ne opravlja celotno ali deloma sama ali pa če jih ne prepusti kakemu drugemu uradu.

§ 30. Proti ukazom in odlokom na podlagi te naredbe ni dovoljen priziv. Uradno pregledovanje teh ukazov in odlokov je pridržano predpostavljeni politični gosposki in ministru notranjih zadev.

§ 31. V slučajih nujne potrebe po posebnih odredbah v svrhu preskrbe prebivalstva z mlinskimi izdelki, naj okrajna ali deželna politična oblast vse potrebno odredi, kar je odredila, pa sočasno naznani vojnemu žitnoprometnemu zavodu. Če je treba, more tudi minister notranjih zadev izdajati take ukaze.

Kazenske določbe. § 32. 1. Kdor nalašč prikriva gosposki zaloge žita ali mlinskih izdelkov, nahajajoče se v njega lasti ali shrambi; 2. kdor zasežene zaloge žita ali mlinskih izdelkov poškoduje, uniči, odstrani ali neopravičeno podela, pokrmi ali proda; 3. kdor za seme dobljeno žito tej uporabi odtegne, tega kaznuje sodišče zaradi prestopka z zaporom od enega tedna do šestih mesecev. Poleg prostostne kazni mu more naložiti tudi globo do 2000 K. 4. Kdor zakrivi navedena dejanja z zalogami, vrednimi po več nego 500 K, ta

se kaznuje zaradi pregreška s strogim zaporom od enega meseca do enega leta. Poleg prostostne kazni se kaznuje z globo do 20.000 K.

§ 33. 1. Kdor podatkov, zahtevanih od njega pri popisovanju zalog, ne predloži v določenem roku, se obotavlja odgovarjati na stavljeni mu vprašanja ali pa odgovarja napačno; kdor pooblaščenca gosposke zabrani vstop v svoje obratne prostore, v skladišča in v druge prostore; dalje kdor zabrani pooblaščenca vpogled v svoje gospodarske in kupčijske zapiske: ta se kaznuje zaradi prestopka z zaporom od treh dni do treh mesecev ali z globo od 20 K do 2000 K. Poleg prostostne kazni se mu more naložiti globa do 2000 K. — Sodišče more v teh kazenskih slučajih kaznovati z zaporom do enega tedna in z globo do 100 K, ako se mu zdé v tej višini odmerjene kazni prestopku primerne.

§ 34. Kdor se brez utemeljenega vzroka brani prevzeti ali pa nadalje zavzemati mesto zaupnika, izvedenca ali člana sveta ali preskrbovalnega odseka; 2. kdor zasebne razmere ali pa kupčijske tajnosti posestnikov zalog, ktere je izvedel pri vršitvi navedenih poslov, neopravičeno razglasi, tega kaznuje oblast z globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

§ 35. Vse druge prestopke cesarske naredbe ali na podlagi te izdanih predpisov kaznuje oblast z globo do 2000 K ali z zaporom do 3 mesecev, pri obtežljivih okoliščinah pa z globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

§ 36. Pri obsodbi po §§ 32. in 35. se more odvzeti kaznovancu tudi obrtna pravica.

§ 37. Za prestopke, spadajoče v delokrog političnih oblasti, je mogoče nalagati kazni v mejah ministrske odredbe z dne 1. marca 1915, drž. zak. št. 49., brez predidčega sodnega postopanja.

Končne določbe. § 38. Vlada se pooblašča z odredbo določbe te cesarske naredbe izpremeniti, spopolniti ter razširiti na druge potrebne predmete. Dalje se pooblašča vlada to cesarsko naredbo popolnoma ali pa deloma, za vse ozemlje v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel ali pa le za posamezne upravne dele z odredbo razveljaviti.

§ 39. Ta cesarska naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve. — Cesarska naredba z dne 21. febr. 1915, drž. zak. št. 41., stopi dne 15. avgusta 1915 iz veljave. — Na podlagi te cesarske naredbe izdane ministrske odredbe z dne 27. febr. 1915, drž. zak. št. 47., z dne 1. marca 1915, drž. zak. št. 49., z dne 25. marca 1915., drž. zak. št. 75., in z dne 11. maja 1915, drž. zak. št. 116., ostanejo do nadaljnjih določb v veljavi. — Prepoved v § 2. ministrske naredbe z dne 31. marca 1915, drž. zak. št. 91., se raztegne tudi na kup in na prodajo v § 1. te cesarske naredbe navedenih žitnih vrst, in sicer za čas od 30. junija 1915 pa do začetka zasege.

§ 40. To naredbo izvrši minister notranjih zadev sporazumno z udeleženi ministri.

Štatut vojnega zavoda za promet z žitom.

§ 1. Naloge: Vojni zavod za promet z žitom ima sledeče naloge: Spraviti v svojo last vse v zmislu določil cesarske naredbe z dne 21. junija 1915, drž. zak. št. 167., zasežene zaloge žita in mlinskih izdelkov in skrbeti, da se ž njimi primerno ravna — prevzeti one množine žita in mlinskih izdelkov, ki pridejo iz dežel ogrske krone in skleniti v to svrhu potrebne pogodbe

s poklicanimi organi kr. ogrske vlade, — skrbeti za predpisom primerno mletev prevzetega žita ter za to, da se nastali mlinski izdelki pravilno spravijo in da se ž njimi pravilno ravna, skrbeti za razdelitev vseh žitnih zalog in zalog mlinskih izdelkov v zmislu določil preskrbovalnega načrta, odobrenega po ministrstvu notranjih zadev. — Vršil bo pa tudi druge tozadevne naloge, ktere mu odkaže država.

§ 2. Vojni žitnoprometni zavod je podrejen ministru notranjih zadev; ta določa natančneje način službenega sodelovanja zavoda z organi ministrstva in pa obravnavanje onih zadev, kterih odobritev je njemu samemu pridržana. On imenuje v soglasju z udeleženi ministri vladne komisarje za državno nadziranje zavoda. Da se izvrše po posamnih kraljestvih in deželah dela, potrebna za dobivanje in deljenje zalog, se ustanove poleg dunajske osrednje pisarne podružnice.

§ 3. Osrednja pisarna. Osrednja pisarna je določena kot najvišje vodstvo zavoda; njej so pridržane sledeče zadeve: 1. Odločitev v vseh vprašanih organizatorične narave, kterih rešitev ni izrecno prepuščena podružnicam, zlasti ugotovitev glavnih potez notranje ureditve trgovinske službe pri podružnicah; 2. prevzemanje zalog, ki pridejo iz dežel ogrske krone in razpolaganje ž njimi v mejah splošnega preskrbovalnega načrta; 3. skrb za kar mogoče enotno ureditev poslov, združenih z dobivanjem, s spravljanjem, z mletjem in z delitvijo zalog, zlasti pa sestava enotnih pogojev za pogodbe s poverjenci in z mlino; 4. urejevanje cen zavoda v oblastveno določenih mejah; 5. priskrba denarja in nakazovanje potrebnih denarnih zalog podružnicam; 6. vse nadzorovanje v kupčijskih in denarnih stvarih, vse naredbe, nanašajoče se na to nadzorstvo; 7. statistika; 8. skrb za to, da se zadosti potrebam vojne uprave v mejah ukazov, izdanih od ministra notranjih zadev; 9. izravnava zalog med posamnimi kraljestvi in deželami po splošnem preskrbovalnem načrtu.

§ 4. Predsedstvo. Vojni žitnoprometni zavod vodi predsednik. — Predsednika in tri podpredsednike, ki naj se določijo, imenuje in odpokliče minister notranjih zadev. — Predsednik vodi vse trgovsko poslovanje zavoda in ga zastopa na zunaj; predseduje upravni komisiji in svetu, sklicuje seje in vodi posvetovanja. — Če je predsednik zadržan, prevzame vodstvo poslov tisti podpredsednik, kterega sam določi. Člani predsedstva morajo napraviti obljubo pri ministru notranjih zadev.

§ 5. Upravna komisija. Pri vršitvi nalog osrednje pisarne zavoda podpira predsednika z nasveti upravna komisija, ktero tvorijo podpredsedniki, vladni komisarji pa tudi strokovno izvežbani člani; te imenuje in odstavlja zavodov predsednik. Poslednje imenovani člani morajo bivati stalno na Dunaju. — Mesta vseh članov upravne komisije in ono predsednika, so častna mesta; za službena potovanja pa dobe funkcionarji zavoda dijete iste višine kot člani kmetijskega sveta; povrnejo se jim tudi potni stroški. — Oni člani upravne komisije, ki niso državni uradniki, morajo pri predsedniku obljubiti, da bodo pri vršitvi nalog zavoda delovali vselej po svoji najboljši vesti in vednosti in strogo čuvali uradne tajnosti.

§ 6. Upravna komisija se posvetuje o onih stvarih, ktere določi predsednik ali pa o kterih zahteva posvetovanje kak vladni komisar. Predsednik more posamnim članom komisije prepustiti stalne referate (poročanje o odkazanih jim predmetih).

§ 7. Ravnateljstvo. V svrhu vršitve poslov zavodove osrednje pisarne po trgovskih načelih in po

navodilih predsednika se imenuje ravnatelj, kteremu se dodeli potrebno osobje. — Prokuro podeli predsednik, potem ko je zasljal upravno komisijo.

§ 8. Podružnice. Podružnice se morajo trgovskosodno vpisati in morajo svoje poslovanje urediti po predpisih, ktere izda osrednja pisarna. — Poslovanje podružnic bo nadzoroval deželni šef po vladnem komisariju, kterega imenuje sam. Ta je opravičen odredbe podružnice razveljaviti do odloka deželnega šefa; deželni šef daje podružnici v svrhu preskrbe dežele naročila, ktera mora podružnica vršiti. Naročila daje sam ali pa po vladnem komisariju. Nastavitvi poverjencev mora pritrditi vladni komisar.

§ 9. Podružnici pripadajo zlasti sledeči posli: 1. Nastavitve poverjencev in uredba nakupovanja po deželi; 2. skrb za spravljanje žita in ravnanje z žitom; 3. vršitev poslov združenih z mletjem; 4. delitev zalog po načrtu, določenem od oblasti; 5. priprava zalog, določenih po splošnem preskrbovalnem načrtu za kritje potreb vojaške uprave in potreb drugih dežel.

§ 10. Predstojnika podružnice imenuje in odstavlja predsednik vojnega žitnoprometnega zavoda sporazumno s šefom deželne politične gosposke. — Imenovanec je kupčijski polnpooblaščenec osrednje pisarne in tej odgovoren za pravilno kupčijsko poslovanje.

§ 11. Podpisovanje tvrdke. Firma zavoda se za osrednjo pisarno podpisuje s tem, da se podpišeta k pisanemu, udarjenemu ali tiskanemu besedilu tvrdke dva člana predsedstva ali pa en član predsedstva in en prokurist. Za podružnico se podpisuje nje predstojnik kot kupčijski polnpooblaščenec. — Zavod ima v pečatu cesarskega orla.

§ 12. Denarno poslovanje. Zavod dobiva v svrhu vršitve svojih nalog od slučaja do slučaja državne predjme, kteri se obrestujejo po postavkah, veljavnih pri avstroogrski banki za menjični eskont. — Natančnejša določila o nakazovanju in o obračunavanju predjmov izda finančni minister.

§ 13. Kredita na menjice se sme zavod, in sicer samo centrala, posluževati, ako je treba plačati za obresti in provizije manj nego znaša menjična obrestna mera avstroogrške banke. O vrsti in višini menjičnih obveznosti se mora finančnemu ministru zdržema poročati.

§ 14. Polaganje računov in poročanje. Zavod mora ministru notranjih zadev na njega zahtevo o svojem kupčijskem poslovanju vsak čas predložiti račune in mu poročati o stanju svojega poslovanja.

§ 15. Pri zavodu obstoja svet, sestavljen iz izkušanih, posebne razmere v posameznih kraljestvih in deželah poznavajočih osebnosti gospodarskega življenja. — Člane sveta imenuje minister notranjih zadev. — Svet se sklicuje po potrebi. — Njegova naloga je izrekati svoje mnenje o vprašanih splošnega poslovanja zavoda in preskrbovalne službe sploh, predloženih v posvete po ministru notranjih zadev ali po predsedniku; svet more v takih vprašanih staviti tudi samostojne predloge. — Članstvo sveta je časten posel. — Vnanjim članom sveta se povrnejo vožnji stroški ter nakažejo dijete iste višine kot članom kmetijskega sveta.

§ 16. O opustitvi zavoda odredi minister notranjih zadev vse potrebno.

Ne pretiravajte cen!

Vsak prodajalec, ki zahteva očitno previsoke cene in ki na ta način izrablja stisko kupujočega občinstva, se lahko kazenskim potom zasleduje.

Za presojo pretiravanja ni danes merodajna nič več tržna cena, ampak pridelovalna cena. Tudi svoj čas nastavljenе maksimalne cene ne veljajo. Kdor skuša pri današnjih pridelovalnih cenah več dobička imeti kakor prej v mirnem času, je kaznjiv. Tako govori cesarska naredba z dné 1. avgusta 1914. Med prejšno ceno v mirnem času in med sedanjo v vojnem času je lahko razlika, ampak le v toliko, za kolikor so narasli pridelovalni stroški v zadnjem času. Vsaka druga dobičkarija je izključena!

To naj si dobro zapomnijo vsi naši pridelovalci in prodajalci! To naj si dobro zapomnijo pa tudi vsi prekupci in trgovci, ki so prav tako podvrženi določilom cesarske naredbe o pretiravanju cen, kakor pridelovalci.

Do danes se je glede na pretiravanje cen že mnogo grešilo, ponajveč od strani zapeljivih špekulantov in prekupcev! Le zasledujmo malo, zakaj je cena živine tako narasla in zakaj je žitna cena tako poskočila, pa pridemo do zaključka, da nima tega naš mali kmet na vesti. Kriva je tega velekupčija, in vsi tisti, ki so ž njo v zvezi. Kriva je temu trgovska špekulacija, ki izkorišča trenutni položaj v svoje dobičkonosne namene.

Le pogledjmo tudi zadnji slučaj pretiravanja cen pri našem vinu! Kakor blisk se je raznesla zadnji teden visoka vinska cena. Kdo pa je tega kriv, da je cena vina v dobrih treh dneh poskočila od 50 h na 60, 70, 80 h pri litru in še dražje? Celó na 1 K, kakor se govori tu in tam! Kdo je povzročil to navijanje cen od danes do jutri, tako da je rasla cena od danes na jutri po 10 kron in več pri hektolitru?

Te pretirane cene so se po kupcih raznesle, po špekulantih, ki so se hoteli založiti z zadnjimi množinami vina, ki se nahaja še na Kranjskem, da iztisnejo na ta način, kar se da še dobička za svoj žep. Če se je polakomnil naš prodajalec takih cen, je umevno, saj se ga je naravnost zapeljalo do teh pretiranih cen po visokih ponudbah od strani kupcev!

In kakor v velikem pri vinski kupčiji in pri drugih kupčijah, tako se dela tudi v malem pri kupčijah z živili, kakor vidimo ob tržnih dnevih, kjer se nektera živila tudi čez mero plačujejo. Krive so temu razne kupovalke same. Ena ponudi višjo ceno kakor druga, in vzame če treba iz rok jajca, piščeta itd. Ktera laže plača, ta več obljudi in vzame, časih kar s silo. Ali ni tako draženje od strani kupca zapeljivo za prodajalca, kaznjivo pa pravzaprav za kupca?

Da se ne bo delala krivica zaradi pretiravanja cen, ni prijemati le prodajalca, ampak je češče zasledovati tudi kupca in prekupca, ki plačujeta preko vseh določil potrebna živila po previsokih cenah, da jih spravljata še z večjim dobičkom naprej v kupčijo.*

Na vsak način je pa tudi potreba, da se nastavlja za različna najpotrebnejša živila primerne cene, ki odgovarjajo sedanjim pridelovalnim stroškom, in da se pazi z vso strogostjo na to, da se cene poljubno ne zvišujejo. Rohrman.

Nabirajte perutninsko pičo za bodočo zimo!

Nihče ne more vedeti kako dolgo bo trajala vojna, a eno je gotovo, da moramo novo žito za ljudi hraniti, naj pride kar hoče.

*) To načelo je sedaj že uveljavljeno in se kaznuje tudi kupec, ki zakrivi stvaritev pretiranih cen. Ured.

Izkušnje pretečenega leta naj so nam nauk, da moramo za zimo kolikor mogoče zgodaj poskrbeti.

Od glavnih krmil za perutnino, t. j. od žita ne pričakujemo preveč, ker so pridelki letošnje žetve od države zaseženi in bo njih razdelitev tako urejena kakor zahteva človeška poraba.

Priporočeno je torej zbirati nadomestna krmila za perutnino, ki smo se jih naučili šele v vojnem času popolnoma izkoriščati in ki jih je še sedaj dovolj dobiti po nizkih cenah ali celo zastonj.

Taka krmila so predvsem razna zelenjad, ki posušena in zdrobljena (kot rezanica ali moka) more poparjena pozimi kolikor toliko nadomestiti otrobe in žitni zdrob. Taka zelena piča je seno, vse vrste detelje, zlasti domača detelja, bela deteljica, rumena deteljica, lucerna (nemška detelja) esparzeta, seradela itd.

Taka posušena zelenjad največ učinkuje s svojo veliko vsebino redilnih soli in dišečih snovi enako kakor pri sveži zelenjavi, ktere soli in snovi čistijo kri, jo ugodno sestavljajo in so za to izredno zdrave.

Ta sušena krmila imajo v sebi toliko beljakovin in toščobe kakor žito, izvzemši ovsu in turščice, so pa seveda veliko cenejša.

To velja tudi od senenega droba, t. j. od tistih odpadkov sena, detelje itd., ki so na skednjih, kjer se ga dobi vsepolno na tleh, in sicer pomešanega s semenom od trav in plevelov, ki nadomeste žitno zrnje.

Razen tega se dobi, če kje slučajno ni takih zelenih krmil, še marsikterih drugih zelenih krmil zastonj, to so razne plevelne rastline, ki povsod rasto na potih, ob mejah, na grobljah, pusčah itd. Te rastline je priprosto izrjavati ali porezati, jih posušiti kakor seno ter jih je shraniti za zimo.

Najbolje jih je kar zelene s kako slamoreznico zrezati, potem na zraku in solncu razgrniti in ob deževnem vremenu pod kako streho na zračnem prostoru hraniti in večkrat obračati. Seveda se lahko te plevelne rastline tudi najprej posuše in potem šele pred porabo razrežejo ali zdrobijo.

V tem pogledu tvorijo izborna zimska pičo za perutnino: vse vrste kopriv, pirnica, regrat, kislica, ščavjek, travniška dresna, vrtna lebeda, kurja črevca, kamnišnica, natresk, žegnani koren, gosja trava, kislja deteljica, dišeča rutica, vrbnica, krebuljica, poljski kumin, mišji trn, kozja noga, pljučnik, brunelica, grenkuljica, trpotec, marjetica, rman, lapuh, raznovrstni osati, divji regrat, ramšelj, poljska goršica.

Enako kakor te plevelne rastline so dobre krmne primesi, ki jih ni podcenjevati, posušeno in zdrobljeno listje, ki se nabira še zeleno od meseca avgusta najdlje do sredi meseca septembra od brez, bukev, češminja, ribeza, jagod, malin, šipka, belega trnja, jerebike.

Kdor s paznim očesom okoli hodi vidi veliko množino dragocene zelene krme, ki se navadno zamaže; v vojnem času se pa vsekako mora skrbno nabirati, kajti potem niso več upravičene pritožbe o pomanjkanju piče in o previsokih cenah krmil.

Nadaljna krma, ki ima isto vrednost kakor žito, sta želod in divji kostanj, ki sta prav posebno vpoštevati, kjer jih je dobiti. Oluščen želod in divji kostanj je več dni v vodi, ki se večkrat premenja, namakati, da se jima odvzame grenkoba, potem ju je dobro posušiti in pred porabo zdrobiti. Za eno kokoš popolnoma zadostuje namesto žita na dan 30 gramov tega zdroba.

Končno je skrbno paziti na vse odpadke iz vrta in iz kuhinje in je vse, kar se ne da takoj pokrmiti malim živalim, posušiti, kajti posušeni kuhinjski odpadki od zelenjadi (ravnotako kosti, ostanki mesa, kože, jajčne lupine itd.) so izborno krmilo, ki se posušeno in hranjeno v zračnih prostorih dolgo drži.

Kdor torej pridno nabira pičo za perutnino more le sebi in splošnemu blagru koristiti in mu ne bo treba tožiti o pomanjkanju krme ter ne bo moral iz tega vzroka perutnino zaklati, kar se je žal vsled nevednosti lansko leto godilo.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 97. Letos je pri meni vse kazalo, da bodo češnje dobro obrodile; toda že na zelenih plodih so se pokazale rjave pege in ko bi imele češnje dozoreti, se je pa naredila okoli koščice črna skorja namesto sočnega mesa in sedaj izgleda češnjev sad kakor posušene češnje. Odkod prihaja ta bolezen na češnjah in kako jo je zdraviti? (J. G. v Ž.)

Odgovor: Vaše češnjevo drevje je napadeno po glivi *clasterosporium carpophilum*, ki se naseli precej pomladi na listju ter pride pozneje na cvetje in plod, ki ga na tak način poškoduje, kakor Vi opisujete. Bolezen je pričetni zgodaj spomladi zatirati, in sicer s škropljenjem drevja s kako tekočino, ki imenovano glivo umori. Tako sredstvo je n. pr. raztopina od modre galice v vodi, ki se naredi, če se vzmeta 2 dela modre galice in 2 dela apna na 100 delov vode. S to raztopino se drevje, oziroma listje poškropi s primerno drevesno škroplilnico prvič takoj po cvetju, drugič 2 do 3 tedne pozneje in tretjič 2 do 3 tedne po drugem škropljenju, ko je listje že doraščeno. Posebno važno je jeseni odpadlo listje skupaj zgrabiti in sežgati, da se nima tros glive prilike ohraniti do prihodnje pomladi.

Vprašanje 98. Naša vas ima od pamtiveka svoj vaški studenec na prostoru nekega posestnika, ki pa sedaj koplje drugi studenec oddaljen kakih 10 m nad prvim, valed česar bo voda onesnaževala vaški studenec in se lahko zgodi, da vaški studenec izgubi vodo, če se pri kopanju novega studenca zadene na ravno isto vodno žilo. Ali vaščani lahko zabranijo kopanje nepotrebnega drugega studenca? (R. P. v V.)

Odgovor: Vaščani imate služnostno pravico do uporabe take vode in v takem obsegu iz studenca na tujem svetu, kakor je bila doslej običajna, in dotični posestnik ne sme ničesar storiti, kar Vas ovira v Vaših pravicah. Posestniku sicer ne morete zabraniti kopati novega studenca, a valed novega studenca ne sme voda usahniti in se tudi ne sme onesnaževati. Če bi se kaj takega pripetilo morete upravičenci sodnim potom zahtevati, da se Vaša služnostna pravica na noben način ne krči ali ovira.

Vprašanje 99. Do ktere najnižje starosti so mladeniči podvrženi zakonu o vojnih dajatvah,

oziroma ali se sme mladeniče, ki so nastopili šele 17. leto siliti k delam pri utrdbah? (F. K. v Š.)

Odgovor: § 4. zakona z dne 26. decembra 1912, ki se tiče vojni dajatev, slove: Če ni dovolj prostovoljnih delavcev ali če se delo ne more zvršiti s črnovojniki, oziroma z onimi, ki so po § 7. vojnega zakona vojaškim dolžnostim podvrženi, se morejo k delu za vojne namene pritegniti vse za delo sposobne moške civilne osebe, ki še niso dopolnile 50. leto, a to le izven bojne črte. Mlajše osebe je porabiti pred starejšimi in je k delu pritegniti, če le gre, take osebe, ki so vsled njih navadnega poklica za dotično delo sposobne. — Iz tega sledi, da zakon na mladost ne stavi nobenih mej, ampak da odločujeta le potreba in zmožnost za delo.

Vprašanje 100. Poskusil sem po navodilu, izdanem od kmetijskega ministrstva krmiti konje s sirovim sladkorjem, ki so ga prav radi jedli, dobili za kratak čas drisko, ki je pa kmalu prenehala in dva konja sta postala glistava. **Kako je pregnati glistavost konj, ki so jo dobili vsled zauživanja sirovega sladkorja?** (K. S. v D.)

Odgovor: Konji niso postali glistavi zaradi zauživanja sladkorja, ampak so bili že prej glistavi in sladkor je le zdravilno učinkoval, ter so šle gliste zaradi njega iz črev, ki sladkorja ne preneso. Pri nas je splošno razširjeno domnevanje, da sladkor povzroči glistavost, katero domnevanje pa sloni le na napačnem zaključku. Gliste namreč sladkorja ne preneso in če ga glistava žival zauživa, grede gliste v tako velikem številu od nje, da jih človek hitro zapazi in potem napačno domneva, da je sladkor povzročil glistavost. Sladkor je torej zdravilo proti glistavosti. Napačni zaključki opazovanja so mnogokrat vzrok napačnemu domnevanju, in to tudi v tem slučaju. Bolan pes n. pr. tudi je travo, a iz tega se ne sme sklepati, da se da pes hraniti s travo, kajti ona gre neprebavljena skozi čreva in povzroči le draženje črev, da močneje delujejo, vsled česar se izpraznijo zabasana čreva in zato pes takrat travo je, kadar je zaprt.

Kmetijske novice.

Privijanje cen. V zadnjem času se je po časopisju, pa tudi drugod opetovano priporočalo kmečkemu prebivalstvu, naj zato, da se izogne preganjanju zaradi privijanja cen, za svoje izdelke sploh ne zahteva nobene cene, temveč naj kupca samo vpraša, kako ceno je voljan plačati, in naj kupčijo ne sklene, če mu ponujana cena ni všeč. Tudi tako postopanje prodajalca, ki blaga ne proda prej, dokler se mu ne ponudi čezmerna cena, ki jo ima v mislih, značilnost istotake prestopek privijanja cen, ter je bilo že mnogo ljudi, ki so tako postopali pri prodajanju občutno kaznovanih ne samo z denarjem, temveč tudi z zaporom. Pa tudi tisti, ki izpodbujajo na povedan način k privijanju cen, so v nevarnosti, da jih bo kazensko sodišče zasledovalo in da bodo posebno takrat strogo kaznovani, če se obračajo s svojimi nasveti do širših krogov v tiskovinah, okrožnicah ali na zborovanjih. Svariti je treba prav resno naj se taki nasveti ne dajejo, oziroma ne ubogajo.

Prepoved nabiranja mravljinih jajec. Gozdna mravlja spada med one koristne žuželke, ki pokončujejo škodljive žužke, posebno pa smrekovega prelca. Poslednjega poznajo posebno dobro v severnih delih naše države, kjer je mnogokrat nastopil v velikih množinah in opustošil razsežne gozde. Na Kranjskem sicer že več let ni opaziti velike kvare po škodljivih žuželkah, vendar je lahko mogoče, da se škodljivci, bodisi v obliki jajčeca, ličinke ali gosnice, bube, hrošča ali metalja zaneso iz drugih krajev z železniškimi vagoni. Pri današnjih razmerah bi pa bilo preganjanje teh škodljivcev jako težavno, ako ne sploh onemogočeno. Ker je dognano, da nam gozdna mravlja pomaga preganjati

škodljive žužke, je bila izdana leta 1891. oblastna prepoved nabiranja mravljinih jajčec, ki so jih ponekod v velikih množinah nabirali in pošiljali trgovcem. Dotična prepoved je še vedno v veljavi in zato ob tej priliki opozarjamo nabiralce kakor tudi trgovce. Š.

Družbene vesti.

Diamalt se dobi v pločevinastih ročkah po $4\frac{1}{2}$ kg, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 kg, ki stanejo 2 K (brez poštnine.) Opozarjamo na spis „Diamalt, dober pripomoček pri peki“ v peti številki letošnjega „Kmetovalca“.

* Umetna gnojila:

Kalisuperfosfat po K 15— 100 kg, pri celem vagonu franko na vsako postajo s popustom 25 kron.

Kalijevo sol po K 14— 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 7 K. Kdor gnoji travnike s kostno moko ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Na oral je računati 200 kg kostne moke in 100 kg kalijeve soli.

Kajnit po 7 K 100 kg.

Kostno moko po 18 K 100 kg z vrečo vred. Kostno moko je rabiti v zvezi s kalijevo soljo ali s kajnitom.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo govedo po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedih hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Klajno apno, 38—42%, precalcitrano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 26 h. V manjših množinah pa po 28 h kg. Za manjše pošiljate na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljate 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štupami za živino.

Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfineje zmetih sezamovih tropin in jih oddaja po K 50— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo v vrečah po 60 do 75 kg. Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin, ker oljnatih tropin v dolednem času sploh ne bo več dobiti.

Orehove tropine po K 50— 100 kg. Te izborne bele tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin. Ker jeseni oljnatih tropin sploh ne bo dobiti, naj se jih umni živinorejci že sedaj zadostno priskrbe.

Za vinogradnike in vinske trgovce ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnibli, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 5 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 dkg se pošilja za 60 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 29. julija 1915.

Seja je predsedoval družbeni predsednik g. komercialni svetnik Povše, deželni odbor je zastopal namestnik deželnega glavarja v deželnem odboru g. dr. Evgen Lampe, in navzoči so bili podpredsednik g. prelat Kalan ter odborniki gg.: Bartol, Dimnik, Hladnik, Kosler, baron Liechtenberg, Piber, Rohrman in ravnatelj Pirc.

Zastopnik c. kr. deželne vlade je svojo odsotnost naznanil, s pripomnjo, da se ne more seje udeležiti zaradi nujnih uradnih poslov.

Predsednik je otvoril sejo in sporočil, da jo je zato sklical, ker se je že dlje časa ni bilo in je nekatere ukrenitve predsedništva, ki so bile nujne, naknadno odobriti. Pri tej priliki je čestital v imenu glavnega odbora tovarišu družbenemu glavnemu odborniku preč. gospodu župniku Pibru na 25 letnici posvečenja v mašnika.

Glavni odbor je vzel na znanje, da je deželni odbor dogovorno z družbenim predsedništvom imenoval družbenega ravnatelja Pirca za deželnega kulturnega nadzornika ter je predsednik sporočil, da se je to storilo s pridržkom, da se Pirčevo poslovanje pri deželnem odboru tako uređi, da njegovo službovanje pri kmetijski družbi glede kolikosti kakor kakovosti ne bo prav nič trpelo in da glavni odbor ukrepu predsedništva pritrdi. Glavni odbor je izvajanjem predsednika pritrdil ter to imenovanje Pirca za deželnega kulturnega nadzornika pozdravil iz stališča, da bo imelo za posledico še ožje sodelovanje kmetijske družbe z deželnim odborom v prospah kranjskega kmetijstva.

Družbeni predsednik kot načelnik pridanega sveta vojnega žitnoprometnega zavoda na Dunaju je poročal o obravnavah tega sveta in povedal, da se je po možnosti trudil izposlovati ugodnosti in olajšave za kmetijski stan, kar se mu je deloma posrečilo. Glede maksimalnih cen za žito in moko ni bilo mogoče ničesar doseči, ker je ministrstvo izdalo tozadevno naredbo že pred sejo in so bili udje pridejanega sveta postavljeni preč izvršeno dejstvo. Pač se je pa doseglo, da bodo kmetovalci imeli za preživljanje na razpolaganje večje množine krušnega žita in da bodo smeli več ječmena in vso turščico po potrebi pokrmiti. Na predlog odbornika Pibra izreče glavni odbor družbenemu predsedniku zahvalo za njegov trud doseči olajšave za kmetijski stan.

Odbornik g. župnik Piber je poročal o velikih bremenih, ki jih nosijo kmetijski posestniki v etapnem prostoru ter prosil izposlovati odredbe, ki bodo kmetovalce po možnosti razbremenile. Glavni odbor je predvsem sklenil obrniti se do merodajnih oblasti, da se odpravi nakupovanje plemenske živine in zlasti močno brejih krav od strani vojaštva za klanje in da se potrjeni črnovojniki letnikov 1865 do 1873 ne odpokličejo pred končanim jesenskim poljskim delom.

Na predlog g. odbornika Bartola je glavni odbor sklenil vse potrebno ukreniti, da bodo kmetovalci imeli v jeseni dovolj boljšega semenskega žita na razpolaganje ter je glavni odbor vzel na znanje, da je družbeno ravnanje, da se storilo vse potrebne korake, da se tako semensko žito pravočasno dobi, seveda če ne nastanejo kake take ovire kakor letos pomladi.

Glavni odbor je vzel na znanje poročilo družbenega tajništva glede sestave letošnje žetvene statistike, ki se bo v rokih, ki jih je kmetijsko ministrstvo določilo, temu ministrstvu pravočasno predložila. Prvi del žetvene statistike se je pravočasno 15. julija predložil, drugi del, ki se je prvotno imel do 15. avgusta predložiti, se pa mora po najnovejši odredbi predložiti do 10. avgusta in tajništvo upa, da se bo moglo tudi to pravočasno narediti, če bodo poročevalci pravočasno odgovorili. Druge dele statistike je predložiti meseca septembra, oziroma oktobra.

Na prošnjo družbenih uslužbencev se jim zaenkrat dovoli draginjska doklada do konci t. l. v mesečnih obrokih po predlogih družbenega ravnateljstva.

Glavni odbor je sklenil, če se ponudi ugodna prilika, kupiti iz druge roke avtomobil, ki bo služil družbenim funkcionarjem v svrhu hitrejšega in obilnejšega potovanja, ki je neobhodno potrebno, če naj se družbeno delovanje vobče in posebej delovanje družbenih podružnic poživijo.

Družbeni ravnatelj je poročal, da je družba izdala dogovorno s c. kr. deželno vlado letak, ki naj kmetovalce opozori na veliko važnost sadja kot ljudske hrane. Glavni odbor je vzel to odobruje na znanje in sklenil pokriti prizadete stroške iz ostanka državne podpore za sadjarstvo.

Po cestno-policijskem redu ni dovoljeno voziti po cesti z dvema drug na drugega pripetima vozovoma. Ker se pa letos te naredbe vsled pomanjkanja delavcev in delovne živine ni mogoče držati, se je c. kr. kmetijska družba kranjska obrnila na deželno vlado s prošnjo, da se ta prepoved začasno razveljavi ter je c. kr. deželna vlada z odlokom z dne 8. julija t. l. družbeni prošnji ugodila.

Glavni odbor je pritrdil predlogu c. kr. kmetijske družbe na Dunaju, glasom kterega se pravila konference predsednikom glavnih kmetijskih korporacij tako izpremene, da se izvoli eksekutivni odbor, ki v sedanjih razmerah permanentno deluje in je v neprestani zvezi z merodajnimi oblastmi glede varstva kmetijskih koristi. Istotako se je pritrdilo, da je ud imenovanega eksekutivnega odbora družbeni ravnatelj Pirc, ki zastopa vse planinske in primorske kronovine.

Kmetijska družba se je odločno izrekla proti določitvi maksimalnih cen za klavno živino, ker stoji na stališču, da je maksimalne cene enakomerno postaviti v celi Avstriji za nadrobno razprodajo mesa, ker se potem cene klavni živini sameodsebe uravnajo, a c. kr. deželna vlada je vendarle dne 29. julija t. l. določila maksimalne cene za klavno živino, kar bo po mnenju glavnega odbora imelo posledico, da meso v deželi vendarle ne bo ceneje in da se bo klavna živina rajše v druge dežele prodajala. Glavni odbor je zato sklenil deželno vlado na to posledico opozoriti in jo prositi, da naredbo v prid kmetovalcem in konsumentom izpremeni.

Za nove ude so se priglasili in se sprejmejo gg.:

Višnar Frančišek, župnik v Kostivnici; Kalister Anton v Trstu; Kumperle Simon, posestnik v Hudijužni; Milič Anton, posestnik v Briščikih; Appe Alojzij, posestnikov sin v Št. Rupertu; Mohorič Frančišek, posestnik v Perki; Lovše Josip, posestnik v Ljubljani; Klemenčič Anton, ekonom v Gotni vasi; Šraj Josip, posestnik v Gradišču; Nikler Frančišek, posestnik v Stari gori; Ambrož Jurij, posestnik v Ješčah; Ozimek Josip, posestnik v Orlakah; Novak Kunigunda, posestnica v Kamniku; Grobotek Viktor, posestnik v Stari Fužini; Her Frančišek, posestnik v Potovrhu; Bukovec Ivan, posestnik v Dobljčah; Žabjak Adolf, posestnik na Poljanah; dr. G. F. Odendall, Litija; Zdešar Marija, posestnica na Brdu; Korn Teodor, posestnik v Ljubljani; Brišar Frančišek posestnik v Bukovem vrhu; Suklič Josip, posestnik v Glinjah; Kodella Frančišek, posestnik v Spod. Smreki; Perhac Anton, posestnik v Zgor. Vremah; Jurca Adolf, posestnik v Postojni; Jerič Marija, posestnica v Gradišču; Plevčak Vincencij, stražnik v Ljubljani; dr. Risek Edvard v Varaždinu; Stuhli Edvard, posestnik v Št. Vidu nad Ljubljano; Bric Dominik, nadučitelj v Dobrovi; Ponikvar Terezija, posestnica v Št. Vidu; Klemenčič Ivan, veleposestnik pri Sv. Martinu; Mandič Kazimir, župnik v Veprinacu; Zarnik Jakob, posestnik v Čatežu; Božič Janez, posestnik v Potoku; Osterman Mihael, posestnik v Deskovi vasi; Bašelj Mihael, posestnik v Smoldnem; Bušan Frančišek, posestnik v Rutah; Jarc Evgen, profesor in dež. poslanec v Ljubljani; Lampret Martin, posestnik v Ljubljani; Sitar Janko, posestnik in gostilničar v Toplicah; Gričar Jurij, posestnik v Kovku.